

ШКРИБАЙЛО М. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики

СХЕМИ ШАХРАЙСТВ ПРИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ

Знання та розуміння схем вчинення протиправного діяння є першим способом до виявлення і ефективного припинення злочинних дій правопорушником, саме тому їх встановлення та викриття є важливим, для належного розслідування злочину.

На початковому етапі, коли злочинець лише замислює вчинити протиправне діяння, важливим його завданням є розробка схеми вчинення шахрайських дій, на цьому етапі злочинцем аналізуються власні можливості, при необхідності проводяться організаційні та технічні заходи, спрямовані на реалізацію задуманого, визначається необхідна модель поведінки шахраєм тощо.

Найбільш розповсюдженими схемами шахрайств при працевлаштуванні є:

1. Обман через мережу Інтернет або мережевий маркетинг. Часто в «капкан» до зловмисника попадаються люди, які з тих чи інших причин шукають роботу на дому, це можуть бути молоді мами з маленькими дітьми, пенсіонери, інваліди, не рідко і технічно підковані фахівці.

2. Шахрайство під прикриттям кадрового агентства, не менш популярний спосіб обману, в порівнянні із попереднім. Функціонування таких суб'єктів господарювання, як кадрові агентства є цілком законним, проте під безневинними вивісками часто ховаються компанії з надання інформаційних та консультаційних послуг, які не зацікавлені в сприянні із працевлаштуванням, при потрапленні до таких організацій особі пропонують підписати договір про надання консультаційних послуг, проте спершу необхідно внести невелику передоплату, після того як кошти потрапляють до шахраїв, компанія видає клієнтові список вакансій, який можна знайти без особливих проблем у газеті або ж мережі Інтернет. Іще причина «виманювання» із особи грошей може аргументуватись необхідністю внести відомості про неї в базу даних, яка в подальшому також принесе шахраям додатковий прибуток, оскільки є досить ходовим товаром.

3. Майстерня або ж робота на дому, іще одна із шахрайських схем в сфері працевлаштування. Особі надають роботу, яка не вимагає перебування в офісі і дозволяє самостійно розпоряджатись вільним часом, звичайно на такий «крючок» попадає не мала кількість людей. Шахраї пропонують різноманітні заняття від виготовлення виробів до набору тексту на комп'ютері, або ж обдзвону потенційних клієнтів,

проте при передачі матеріалу для роботи, шахраї просять внести певний завдаток, а після оплати слід від роботодавця зникають.

4. Домовленості про сприяння в працевлаштуванні без наміру виконання обіцянки. Шахрай перебуваючи у довірливих відносинах із обшуканим, або нав'язуючи свої послуги, висловлює аргументи, якими переконує в тому що по іншому на ту чи іншу посаду не потрапити і в результаті виманює матеріальну вигоду після чого зникає.

5. Проходження платного навчання, без якого, нібито, претендент на посаду не зможе розібратись в тонкощах роботи. Витративши час і кошти на отримання, зазвичай, не особливо потрібних знань, особі повідомляють що вакансія уже занята.

6. Шахрайських схем в сфері працевлаштування де потерпілою стороною буде держава існує також чимало, зокрема:

- Ухиляючись від сплати адміністративних санкцій, передбачених ст. 20 ЗУ «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», посадові особи, які володіють адміністративно-господарськими та організаційно-розпорядчими функціями з управління підприємством, установою, організацією, діючи умисно, вносять до офіційного документу, звіту про зайнятість та працевлаштування інвалідів, завідомо неправдиві відомості, чим завдають матеріальну шкоду державі. Зокрема, шкода полягає в тому що інваліди залишаються без робочих місць, а держава без оплачених адміністративних санкцій.

- Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 226 від 05.04.1994 року «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» студентам із числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, що навчалися або виховувалися в навчально-виховних та вищих навчальних закладах і перебували на повному державному утриманні, при їх працевлаштуванні видається одноразова грошова допомога в розмірі шести прожиткових мінімумів. Особи використовуючи завідомо підроблені документи про працевлаштування подають заяви про отримання зазначених вище виплат без законних на те підстав, чим порушують чинне законодавство України.

7. Працевлаштування за кордоном, іще одна платформа для здійснення шахрайських дій. Злочинці, як правило, користуються необізнаністю претендентів на роботу і просять певну суму за оформлення документів. Як тільки кошти потрапляють в кишені шахраїв, потерпілі вже не в змозі знайти посередників.

8. Більш фатальні наслідки для шукача роботи, могут наступити і тоді коли його плани по переїзду за кордон реалізуються, проте замість омріяної роботи особа потрапляє в сексуальне або ж трудове рабство.

Зокрема, дані дії злочинця, можуть кваліфікуватись відповідно до наступних норм Кримінального кодексу України:

- ст. 146 (незаконне позбавлення волі або викрадення людини);

- ст. 149 (торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини);
- ст. 154 (примушування до вступу в статевий зв'язок);
- ст. 302 (сутенерство або втягнення особи в зайняття проституцією);
- ст. 331 (незаконне перетинання державного кордону);
- ст. 332 (незаконне переправлення осіб через державний кордон України).

Як правило, обман полягає в дезінформації особи щодо умов праці або характеру роботи, яку необхідно буде виконувати.

Схем вчинення шахрайств в сфері працевлаштування існує чимало, проте у зв'язку із високою латентністю таких злочинів, виявлення зловмисників значно ускладнюється, і тому встановлення усіх дійсних схем є надзвичайно не простим завданням. Їх різноманітність обмежується лише фантазією злочинця, його психологічним станом, рівнем інтелектуального та культурного розвитку, та безумовно, наявністю кримінального досвіду.

ШУЛЬГА Ю. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
старший лаборант кафедри правосуддя
юридичного факультету

СЛІДОВА КАРТИНА РОЗБОЇВ, ВЧИНЕНИХ ІЗ ПРОНИКНЕННЯМ У ЖИТЛО

В залежності від обстановки вчинення розбоїв, способу їх вчинення, знарядь та засобів, що використовувалися злочинцем, а також інших обставин вчинення злочину, на місці події виникають певні сліди злочину. Їх значення важно переоцінити, оскільки саме шляхом дослідження слідової картини злочину можна з високою долею ймовірності висувати криміналістичні версії про особу злочинця (у тому числі й про вчинення злочину організованою групою), встановити час та обстановку вчинення розбою та іншу важливу інформацію, у тому числі й ту, що становить зміст обставин, що підлягають доказуванню у кожному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 91 КПК України).

Поняття «слідової картини» вчинення злочину є предметом дослідження у роботах Р.С. Белкіна, П.Д. Біленчука, В.І. Галагана, В.О. Коновалої, М.В. Салтевського, Д.Б. Сергєєвої, З.М. Топорецької, В.Ю. Шепітька та інших вчених. Але до сьогодні питання визначення поняття “слідової картини злочину”, визначення її сутності є предметом дискусій як в наукових колах, так серед практиків.